

Scenariusz lekcji religii katolickiej dla kl. V-VIII Szkoły Podstawowej. Propozycja nr 6.
red. ks. A. Kiciński
opracował ks. mgr lic. Jakub Jakubowski

Czy będziesz odważny?

Quo vadis na rzymskiej via Appia i garwolińskiej drodze pełnej ZOMO?
Po której staniesz stronie?

u góry: Domine quo vadis? (1602) Annibale Carracci
u dołu: A. Pinelli, via Appia obok kościoła Domine quo vadis (Panie dokąd idziesz)?

Miętne. *Gdzie to w ogóle jest?* Tak właśnie brzmiało pytanie, które spontanicznie pojawiło się w mojej głowie, gdy po raz pierwszy usłyszałem o wydarzeniach, które miały miejsce czterdzieści lat temu w tej niewielkiej miejscowości. Choć interesuje się historią XX wieku, zwłaszcza historią Kościoła katolickiego w Polsce w okresie komunizmu, o Miętnej usłyszałem po raz pierwszy podczas wykładów prowadzonych przez księdza profesora Andrzeja Kicińskiego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W miarę poznawania historii bohaterskiej obrony krzyża, przywołana przeze mnie pierwsza myśl ustąpiła miejsca głębszej refleksji: *to niesamowita sprawa, to kapitalny przykład na to, że młodzi chłopcy i dziewczęta potrafią być ludźmi odważnymi, potrafią zawalczyć o to, co prawdziwe, dobre i piękne. Współczesne młode pokolenie powinno się o tym dowiedzieć...*

Podczas stopniowego zagłębiania się w to wydarzenie wiary (bo za takie uznaję obronę krzyża w Miętnej) dowiedziałem się o pochodzie protestujących uczniów, którzy konsekwentnie wydeptywali drogi ze swojej Szkoły do kościoła w Garwolinie. Pokonywali je nie tylko w ciągu dnia. Również w nocy, szukając pomocy i wsparcia w czasie strajku, próbowali przedostać się w stronę kościoła pw. Przemienienia Pańskiego w Garwolinie. Ta droga, która być może była dla nich drogą niełatwą, *drogą strachu*, przypomniła mi

wydarzenia, które w powieści *Quo Vadis* Henryka Sienkiewicza rozegrały się na innej drodze, nieopodal przepięknego i arcyważnego miasta....

Składam serdeczne podziękowania księdzu profesorowi Andrzejowi Kicińskiemu przede wszystkim za to, że w inspirujący sposób przybliżył mnie i moim kolegom historyczny fakt obrony krzyża z Miętneho, który dla katolickiego kapłana nabiera waloru duchowego doświadczenia umacniającego na drogach chrześcijańskiej codzienności. Dziękuję też za możliwość współtworzenia jednostek lekcyjnych, które, jak ufam, pomogą przybliżyć młodzieży i dzieciom chlubne karty najnowszej historii.

Przemyśl-Lublin 30.05.2024

I. Założenia edukacyjne

1. Cele ogólne

- zapoznanie z wydarzeniami związanymi ze zwycięską obroną krzyża w Miętne
- ukazanie potrzeby odważnego wyznawania wiary w codziennym życiu

2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Wiedza. Uczeń:

- opisuje genezę powstania powieści *Quo Vadis*
- wymienia najważniejsze wydarzenia związane z obroną krzyża w Miętne
- opisuje związki przeszłości (starożytny Rzym) z teraźniejszością oraz ich wpływ na tworzona przez człowieka kulturę i sztukę
- w oparciu o *Słownik Języka Polskiego PWN* definiuje pojęcie odwagi

Umiejętności. Uczeń:

- prawidłowo interpretuje tekst Mt 10,29-33
- na podstawie relacji świadków opisuje, na czym polegała odwaga młodzieży i nauczycieli z Miętneho
- redaguje krótkie podziękowania skierowane do obrońców krzyża z Miętneho

Postawy. Uczeń:

- odważnie wyznaje swoją wiarę
- nie wstydy się praktyk religijnych
- sięga po arcydzieła polskiej literatury i naśladuje cnoty przedstawionych w nich bohaterów (*Quo Vadis*, odwaga)
- buduje swoją tożsamość katolicką

3. Metody i techniki

Opowiadanie, burza mózgów, odczytanie i analiza fragmentu Pisma świętego, praca ze słownikiem, wyświetlenie fragmentu programu publicystycznego poświęconego obronie krzyża w Miętne, wysłuchanie wspomnień świadków i uczestników protestu, zredagowanie podziękowań dla obrońców krzyża, rozwiązywanie krzyżówki

4. Środki dydaktyczne

Pismo święte, komputer, projektor, *Słownik Języka Polskiego PWN*, karty z krzyżówkami, fragment programu publicystycznego

5. Korelacje z innymi przedmiotami szkolnymi

Historia: informacje dotyczące starożytnego Rzymu (rzymska *Via Appia*) oraz historii lokalnej (obrona krzyża w Miętne)

Język polski: opowiadanie dotyczące wybranych fragmentów *Quo Vadis* Henryka Sienkiewicza, redagowanie tekstu podziękowań. Inne możliwości korelacji, zob. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, Częstochowa: Edycja św. Pawła 2019, s. 111, 113, 122n.

II. Przebieg katechezy

1. Modlitwa

Nasze spotkanie rozpoczniemy odmawiając modlitwę, której nauczył nas Pan Jezus: *Ojcze nasz...*

2. Sytuacja egzystencjalna

Nauczyciel odczytuje opowiadanie. Następnie zadaje pytania związane z zaprezentowanymi treściami

Rzym, stolica Włoch, jest jednym z najpiękniejszych miast świata. Ze względu na bogatą historię i piękne zabytki bywa nazywany *wiecznym miastem*. Choć pokolenia przychodzą i odchodzą, to wyjątkowe miejsce położone nad Tybrem nieustannie tętni życiem i zachwyca swym pięknem tłumy gości przybywających z odległych stron. W czasie jednego ze spacerów po Rzymie przechadzałem się po *Via Appia*, jednej z najstarszych rzymskich dróg. Droga appijska, nazywana *królową wszystkich dróg*, została zbudowana przez starożytnych Rzymian jako trakt łączący stolicę Imperium Rzymskiego z ważnym portem morskim położonym na południu Italii – Brundisium. Na długo zapamiętam ten spacer! Czy to nie wspaniałe uczucie, przechadzać się po drodze, której fragmenty mają ponad dwa tysiące lat! To nie lada gratka dla osób lubiących podróże i historię! Zmęczony letnim, popołudniowym upałem wszedłem do malutkiego kościółka znajdującego się przy samej drodze, który nazywany jest kościołem *Quo Vadis*. Chłód i cisza starych murów sprzyjały odpoczynkowi, modlitwie i chwili refleksji. Nagle przypomniałem sobie, że właśnie w tym miejscu przebywał polski noblista Henryk Sienkiewicz, jeden z największych pisarzy w historii naszej Ojczyzny. Skromny budynek rzymskiego kościółka przy *Via Appia* zainspirował pisarza do napisania powieści *Quo Vadis*, która jako perła polskiej prozy od ponad stu lat jest znana i ceniona przez czytelników z całego świata i tłumaczona na wiele języków. Siedząc w kościelnej ławce przypomniałem sobie scenę, którą Sienkiewicz umieścił w 70 rozdziale swojego arcydzieła. Opowiada ona o tym, jak święty Piotr opuszczał Rzym, w którym cesarz Neron rozpętał krwawe prześladowanie chrześcijan. Apostoł przemierzając wraz ze swoim uczniem Nazariaszem pustą drogę appijską zobaczył zbliżającą się z naprzeciwka światłość. Stawała się ona coraz bardziej wyraźna, choć dostrzegał ją jedynie pierwszy papież. W pewnym momencie Piotr rzucił się na ziemię z wyciągniętymi ramionami, a z jego ust wyrwał się okrzyk: *Chryste, Chryste!* Sienkiewicz w swojej dynamicznej narracji opisuje Piotra, który przypadł głową do ziemi, jakby całował czyjeś stopy. Po długiej chwili milczenia przerywanego łkaniem Apostoł zapytał Pana Jezusa: *Quo vadis Domine?*, czyli *Dokąd idziesz Panie?* Usłyszał odpowiedź: *Gdy ty opuszczasz lud mój, do Rzymu idę, by mnie ukrzyżowano raz wtóry.* W tej właśnie chwili w serce Piotra wstąpiła wielka odwaga. Zrozumiał, że powinien wrócić do prześladowanych współwyznawców i trwać pośród nich jako pasterz Kościoła. Pokonawszy lęk, Piotr wraz z Nazariaszem zawrócił w stronę *wiecznego miasta*, gdyż rozumiał, że *ni cesarz, ni wszystkie jego legie nie zmogą prawdy żywej, że nie zaleją jej ni łzy, ni krew i że teraz dopiero zaczyna się jej zwycięstwo*. Pomyślałem, że spotkanie z Chrystusem i łaska wiary dała Piotrowi siłę do odważnego wypełnienia swojej misji i pokonania lęku. Zrobił to, co należało uczynić, gdyż kochał Boga i chciał tego, co najlepsze dla bliźnich. Wpatrując się w ikonę Matki Bożej z Dzieciątkiem znajdującą się w głównym ołtarzu kościoła zapytałem samego siebie, czy w czasach współczesnych byli i nadal są ludzie, którzy pokonali swój lęk i w obronie tego, co dobre, prawdziwe i piękne wykazali się bohaterstwem i odwagą. Na mojej twarzy pojawił się uśmiech, gdyż przyszło mi na myśl wielu cichych bohaterów, o których uczyłem się w szkole lub których poznałem z książek lub rozmów z najbliższymi, nauczycielami lub katechetami. Nie trzeba poszukiwać daleko. Wystarczy wspomnieć o historii odważnej młodzieży z miejscowości Miętne obok Garwolina, która stanęła w obronie obecności znaku krzyża w pomieszczeniach szkolnych i nie dała się zastraszyć groźbom tych, którzy chcieli jej narzucić wizję świata bez Boga. Oni też mieli swoją drogę, na której być może spotkali Chrystusa. Pokonując trasę ze Szkoły do świątyni parafialnej w Garwolinie musieli wykazać się wielką odwagą i konsekwencją, wszak na tej drodze czekali na nich ludzie, którzy chcieli uczynić z niej *ścieżkę strachu*, drogę nie do przejścia. Nie udało się im zawrócić młodych obrońców chrześcijańskich wartości z obranej drogi. Piotr wrócił do Rzymu, a oni konsekwentnie przychodzili do kościoła, w którym znajdowali wsparcie i umocnienie. Ucieszyłem się, że odwagę Apostoła Piotra i innych postaci opisanych przez Sienkiewicza można podziwiać nie tylko na kartach literatury, ale też w codziennym życiu. Uczuciem dumy i satysfakcji napełniło mnie również to, że kilkanaście lat temu miałem okazję przeczytać *Quo Vadis* i razem

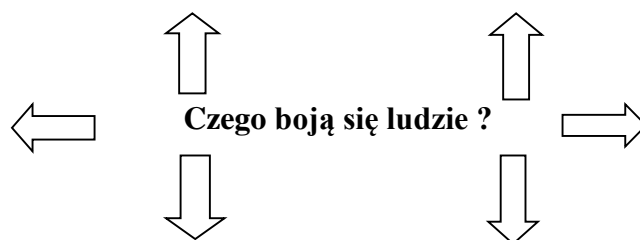
z nauczycielem i moimi rówieśnikami omówić jej treść w ramach szkolnych lekcji języka polskiego. Bez tej lektury byłbym uboższy o cenną lekcję odwagi i mądrego życia...

opowiadanie autora konspektu nawiązujące do fragmentów *Quo Vadis* H. Sienkiewicza (tekst dostępny w Internecie: <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/quo-vadis.pdf>)

3. Wiara i życie Kościoła

W odczytanym opowiadaniu usłyszeliśmy o spotkaniu świętego Piotra z Chrystusem. Apostoł chciał opuścić Rzym, w którym prześladowano i zabijano chrześcijan. Jednak napomnienie otrzymane od Chrystusa zmieniło jego decyzję i skłoniło go do powrotu do Rzymu. Być może Piotr jako człowiek obawiał się spotkania z prześladowcami. Jednak jego postawa ostatecznie okazała się być przesiąknięta odwagą i bohaterstwem. Piotr pokonał w sobie strach i wrócił do swoich, do tych, nad którymi sprawował pasterską pieczęć. Zastanówmy się teraz, czego boją się dzisiaj ludzie. Jakie mogą być przyczyny strachu i lęku?

Nauczyciel zapisuje na tablicy pytanie. Za pomocą metody burzy mózgów poszukuje z uczniami najlepszych odpowiedzi, które następnie zapisuje na tablicy

Strach w naturalny sposób towarzyszy naszemu życiu. Czasami boimy się rzeczy lub sytuacji, w których rzeczywiście jesteśmy zagrożeni. Niekiedy doświadczamy subiektywnego odczucia lęku, choć tak naprawdę to, czego się obawiamy, nie może przynieść nam żadnej szkody lub nawet nie istnieje.

Postawą przeciwną wobec strachu czy lęku jest odwaga. Czym według was jest odwaga? (odpowiedzi uczniów)

Sprawdźmy, jak definiuje ją *Słownik Języka Polskiego PWN*

Odwaga – śmiała, świadoma postawa wobec niebezpieczeństwa

Odwaga cywilna – odwaga wypowiedzania się i postępowania zgodnie ze swoimi przekonaniem, bez względu na konsekwencję

<https://sjp.pwn.pl/slowniki/odwaga.html>

W świetle waszych wypowiedzi i powyższych definicji święty Piotr był człowiekiem wielkiej odwagi. Był on prawdziwą, historyczną postacią, którą poznajemy na kartach Pisma Świętego. Henryk Sienkiewicz w stworzonej przez siebie narracji uwypuklił jego odwagę. Ale również w naszych czasach nie brakuje ludzi odważnych. Z pewnością do takich osób można zaliczyć młodzież, która 40 lat temu w Miętnej broniła obecności krzyża w Szkole i odważnie sprzeciwiła się tym, którym przeszkadzała jego obecność w przestrzeni publicznej. Podczas dzisiejszej lekcji zapoznamy się z historią obrony krzyża w Miętnej i spróbujemy uchwycić odwagę tych, którzy byli w nią zaangażowani.

Nauczyciel wyświetla uczniom fragment programu Jana Pospieszalskiego *Warto rozmawiać* (od 0:25 do 4:11)

<https://www.youtube.com/watch?v=d-0KFWkGkYU>

Następnie krótko opisuje najważniejsze wydarzenia związane z obroną krzyża w Miętnej

5 grudnia 1983 roku w Zespole Szkół Rolniczych w Miętnej usunięto krzyże. Uczniowie Szkoły rozpoczęli zmagania o przywrócenie krzyży w szkolnych salach. 7 marca 1984 roku odmówili uczestnictwa w lekcjach i podjęli strajk protestacyjny w budynkach Szkoły. Na terenie Szkoły pojawił się dyrektor oraz prokurator, który groził uczniom sankcjami za nieprawą okupację budynku. Po odśpiewaniu *Roty* uczniowie wyruszyli w stronę kościoła w Garwolinie, ale drogę zastąpiły im oddziały ZOMO. Młodzież, chcąc uniknąć przemocy i zatrzymania ze strony komunistycznych służb, powróciła do Szkoły. Nad ranem przed internat podjechały autokary, które miały rozwieźć uczniów do domów. Jednak ci, pomimo kolejnych blokad

organizowanych przez mundurowych, zdołali dostać się do kościoła w Garwolinie, gdzie modlili się i uczestniczyli w sprawowanym nabożeństwie. Mimo tego, że dziewczętom i chłopcom z Miętnego groziło zatrzymanie przez ZOMO, wyrzucenie ze Szkoły, problemy w kontynuowaniu dalszej nauki czy nawet pobicie, większość z nich podjęła pokojową walkę o krzyż. Młodzież wspierał biskup siedlecki Jan Mazur, który w intencji rozwiązania trudnych spraw w Miętnem i powrotu krzyża do Szkoły podjął post o samym chlebie i wodzie. Po stronie uczniów stanęli katecheci, rodzice oraz spora grupa nauczycieli, która mniej lub bardziej otwarcie wyrażała poparcie dla uczniowskich postulatów. O wydarzeniach w Miętnem na bieżąco informowały zachodnie media, między innymi radio *Głos Ameryki* oraz *Wolna Europa*. Determinacja i odwaga uczniów przyniosła skutek. 6 kwietnia 1983 roku pod wpływem protestu odważnych, młodych chrześcijan, dyrektor Szkoły odczytał ustalenia, wedle których krzyż miał powrócić do szkolnej czytelnicy, uczniowie mieli otrzymać swobodę w noszeniu symboli religijnych, zaś protestujących uczniów i nauczycieli miały ominąć wszelkie represje.

Co mogło grozić uczniom w związku z obroną krzyża? (zatrzymanie przez ZOMO, pobicie, wyrzucenie ze szkoły, problemy z dalszą edukacją)

Dlaczego uczniowie odważnie bronili krzyża? (bo był dla nich ważny, wierzyli w Pana Boga, chcieli trwać przy swoich przekonaniach, nie chcieli uczyć się w Szkole, w której nie było miejsca dla Pana Boga i wartości chrześcijańskich)

Nauczyciel prosi uczniów o powstanie. Odczytuje fragment Pisma Świętego (Mt 10, 29-33)

Czyż nie sprzedają dwóch wróbli za asa? A przecież żaden z nich bez woli Ojca waszego nie spadnie na ziemię. U was zaś nawet włosy na głowie wszystkie są policzone. Dlatego nie bójcie się: jesteście ważniejsi niż wiele wróbli. Do każdego więc, który się przyzna do Mnie przed ludźmi, przyznam się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie. Lecz kto się Mnie zaprze przed ludźmi, tego zaprę się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie.

Do czego w odczytanym fragmencie Ewangelii wzywa nas Chrystus? (abyśmy się nie bali)

Co Jezus obiecuje tym, którzy przed światem przyznają się do Niego? (że również i On przyzna się przed swoim Ojcem do tych, którzy nie wstydzi się wiary)

Można powiedzieć, że obrońcy krzyża w Miętnem 40 lat temu w jakimś wymiarze zrealizowali powyższe słowa Ewangelii. Pokonali strach i odważnie przyznali się do Chrystusa i Jego krzyża.

4. Zastosowanie życiowe

Nauczyciel odtwarza wypowiedź Jarosława Maczkowskiego, jednego z uczestników protestu w obronie krzyża w Miętnem (od 6:28 do 7:58)

<https://soundcloud.com/user-48589235/sets/40-rocznica-obrony-krzyza-w-mi>

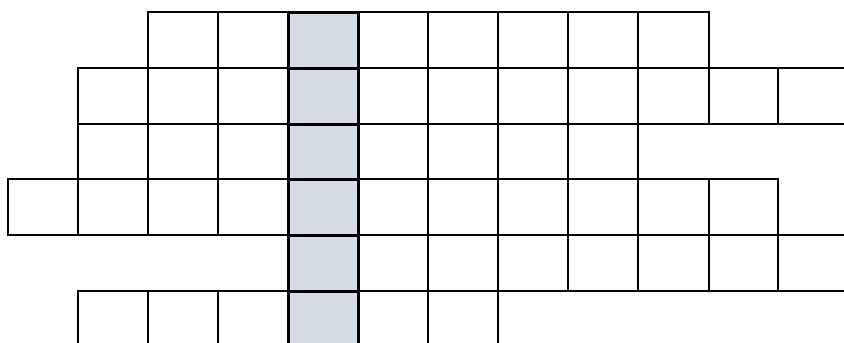
Nauczyciel puentuje:

Świadek i uczestnik wydarzeń z 1984 roku stwierdził, że księża i nauczyciele traktowali uczestników protestu tak, jakby wcześniej zdali egzamin dojrzałości. Oczywiście nie chodziło tu o maturę, ale o życiową dojrzałość i umiejętność właściwego podejmowania decyzji. Obronę krzyża nazwał *egzaminem odwagi*, który został zdany przez wielu uczniów i nauczycieli. Nauczyciele ryzykowali utratę pracy, uczniowie mogli zostać powołani do służby wojskowej. Jak zauważa Jarosław Maczkowski, wśród odważnych uczniów panowała dyscyplina i świetna organizacja. Byli dumni z tego, że w obronie krzyża uczestniczyły całe klasy. Warto zapytać, czy dzisiaj umielibyśmy naśladować uczniów z Miętnego? Czy jestem odważny/odważna tak jak oni?

Nauczyciel prosi uczniów o napisanie krótkich podziękowań dla obrońców krzyża w Miętnem. Wśród zebranych tekstów wybiera najciekawsze. W miarę możliwości razem z ich autorami przekazuje je obrońcom krzyża.

5. Podsumowanie treści

Nauczyciel rozdaje uczniom karty z przygotowaną krzyżówką. W razie potrzeby pomaga uczniom w jej rozwiązaniu

1. Tytuł powieści Henryka Sienkiewicza, w której pisarz umieścił scenę spotkania św. Piotra z Chrystusem na drodze *Via Appia*
2. Miętne znajduje się na terenie Diecezji
3. W tym mieście znajduje się kościół, w którym modliła się protestująca młodzież z Miętnego
4. Zagraniczne radio, które podawało informację dotyczące obrony krzyża w Miętnem
5. Miesiąc, w którym dykcja usunęła krzyże z terenu szkoły
6. Bronią krzyża, uczniowie podjęli

6. Notatka

Notatkę stanowi wklejona do zeszytu karta z uzupełnioną krzyżówką.

7. Modlitwa

„Któryś za nas cierpiał rany, Jezus Chryste zmiłuj się nad nami” 3 x

W scenariuszu wykorzystano:

Informacje dotyczące chronologii i przebiegu wydarzeń w Miętnem zaczerpnięte z artykułu naukowego: W.

Czepczyński. *W obronie krzyża w Miętnem*. „Roczniki Humanistyczne” 54: 2006 nr 2 s. 117-125.

Cytaty pochodzące z powieści Henryka Sienkiewicza *Quo Vadis*: H. Sienkiewicz. *Quo Vadis* s. 266-267.

<https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/quo-vadis.pdf> Tekst dostępny w wolnym dostępie na stronie internetowej: wolnelektury.pl [dostęp: 25.05.2024 r.]

Pochodzącą z *Internetowego Słownika Języka Polskiego PWN* definicję odwagi: *Odwaga. Odwaga cywilna*.

W: *Słownik Języka Polskiego PWN*. <https://sjp.pwn.pl/slowniki/odwaga.html> [dostęp: 25.05.2024 r.]

Dostępny w *YouTube* fragment emitowanego w *TVP* programu publicystycznego Jana Pospieszalskiego

Warto rozmawiać (od 0:25 do 4:11). <https://www.youtube.com/watch?v=d-0KFWkGkYU> [dostęp: 25.05.2024 r.]

Fragment dostępnej na stronie internetowej Diecezji Siedleckiej audycji radiowej *40. Rocznica Obrony Krzyża*

w *Miętnem* (od 6:28 do 7:58) <https://soundcloud.com/user-48589235/sets/40-rocznica-obrony-krzyza-w-mi> [dostęp: 25.05.2024 r.]

Ks. mgr lic. **Jakub Jakubowski** – kapłan Archidiecezji Przemyskiej (2018), magister teologii, licencjat teologii pastoralnej (UPJP2 w Krakowie), doktorant Szkoły Doktorskiej KUL, student katechetyki KUL. Autor artykułów naukowych *Sakrament pokuty i pojednania w katechezie młodzieży licealnej w świetle założeń programowych nauczania religii*. „Zeszyty Formacji Katechetów” 90 (2: 2023) s. 71-81; *Wierność Bogu i człowiekowi w optyce wartości Rodziny Ulmów*. W: *Ulmowie. Przestrzeń świętości*. Red. W. Janiga. Przemysł 2023 s. 333-344, a także monografii *Święty Paweł jako wzór dla prezbiterów na podstawie mowy pożegnalnej (Dz 20,18b-35)*. *Studium egzegetyczne – teologiczne*. Tarnów 2023.